

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Személynők-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat --- 95-78
Nyomda --- --- 98-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.
MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915
SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti
DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre --- 140 korona
Fél évre --- 70 korona
Negyed évre --- 35 korona

Kánitz György temetése.

A szerencsétlen véget ért Kánitz Györgyöt, akit, aminl ismeretes, meggyilkoltan találták a városligeti tóban, június 5-én temették a rákoskereszturi új temetőben óriási részvét mellett. A temelésen több mint ötezer ember vett részt. Adler Illés dr. főrabbi bucsuztatta emelkedett hangon, lendületes beszédben. Kánitz Györgynek, aki itt fekszik, ebben a koporsóban — kezdte a beszédét Adler dr. — jelszava és valószínűleg utolsó két szava ez volt: Zsidó vagyok! Ismeritek azt a történetet, amely ezekhez a szavakhoz fűződik? Elmondom. Jónás próféta mondotta ezt a két szót, ugyanolyan válságos helyzetben, mint Kánitz György, akinek csodálatos véletlen folytán Jóna a héber neve. Az Isten Jónát, mint tudjuk, a bűnök városába küldte s Jóna hajóra szállt. Az Ur azonban nagy vihart vetett a tengeren s az utasok attól tartottak, hogy a hajó a vihar áldozata lesz. Ezért így szóltak egymáshoz: Vessünk sorsot, hogy kiderüljön: kinek dolgáért ér minket ez a veszedelem. Sorsot vetettek. A sors Jónára csett. És szóltak hozzá: Mondjad: mi a mesterséged? honnan jössz? hol a hazád? és mely népből származol? És felelt Jóna: Zsidó vagyok! És az Örökkévalót, az Egek Urát félem. Erre fogták Jónát és belevetették a tengerbe... Ha zivatar tombol fölöttünk, ha hajónk recseg és ropog, a villámos ég reánk szórja tűzét s vad hullámok tátják felénk éhes szájukat, mi is mindig bűnöst keresünk, sorsot vetünk. Vajon kinek dolgáért ér bennünket a veszedelem? És mindig megtaláljuk a bűnöst: másban. A bűnös rendszeren: Jóna, ami magyarul galambot jelent, a bűnös Jóna ez, a világ forgószeleén kerengő, üzött, hajtott, tépett galamb: Izrael. Hazájában él évszá-

zadok óta, hazája nyelve zeng az ajkán, házában, iskoláiban, templomaiban, hazájáé minden munkája, vére, verejtéke és mégis azt kérdezik tőle: honnan jössz? hol a te hazád? miféle népből való vagy? És Jóna felel, miként az a Jóna tette, aki itt fekszik előttünk a koporsóban: Ivri onauhil! Zsidó vagyok! Zsidó vagyok, aki az egyetlen Istent imádom, az igazság, a szeretet Istenét. Azt, aki tiltja a boszút, a gyűlöletet s a vérontást. Nekünk az emberszeretet, a hazaszeretet nem divat, a Jónák hazaszeretele: vallás, hit s ők hirdetik, miként a Szentírás kívánja, amely így szól: dolgozzatok és imádkozzatok a hazáért, amelyben éltek! Ők hirdetik, hogy: zsidó vagyok, magyar vagyok, a harctérről jövök, ime itt a sebem! de hasztalan hirdetik. Jóna hiába beszélt, megfogták őt s bevetették a tengerbe... Mi nem szólnak semmit, csak szomorúan imádkozunk eképpen: Isten, «Setoszim dimoszénu benaudehó lihejausz»: annyi a kiomlott könnyünk, hogy nem tudjuk összegyűjteni, annyi a tépő fájdalomunk, az égető sebünk, hogy nem tudjuk számontartani: gyűjtsd és szedd össze azokat te, Isten, gyűjtsd bele abba a mennyei könnyserlegbe, amely ott fenn van az égben a Te trónod mellett. Te pedig, fiatal mártír testvérünk, ott fenn az égben a mártírok szent gyülekezetében imádkozz gyászbaborult szegény szülőjéért, hogy küldjön nekik az Isten erőt, hitet és vigaszt. Imádkozzatok szegény, szerencsétlen széttörött Hazánkért, hogy távolítsa el a gyászt, a bajt, a keserűséget, hogy támassza fel régi nagyságra és lobbantassa fel lakosainak lelkében a szeretetet, a hűséget, a jogérzetet, a szent hitet, mert egy anyának, egy hazának vagyunk gyermekei és ne legyünk hűtlenek és mostohák egymás iránt. Amen!

Statárium.

Az 1920. június 4-iki dátum örök időkre nevezetes maradt hazánk történetében. Ezen a napon irták alá a Grand Trianon termében Magyarország meghatalmazottjai azt az okmányt, amely megszünteti a háborús állapotot köztünk és külső ellenségeink között. Ezen a napon adta ki Simonyi-Semadam Sándor miniszterelnök azt a rendeletet, amely hivatva van megszüntetni a forradalmi állapotot az ország határain belül. Az összefüggés a két állami irat között nyilvánvaló: a külső ellenséggel kötött béke rossz és megalázó, csaknem kétségbeejtő és megsemmisítő; végképpen az volna, ha nem maradna nyitva az út a jóvátételre, a megerősödéssre, az újjászületésre, a régi hatalom, nagyság és gazdagság visszahódítására. Ez az út nyitva áll a magyar nemzet előtt. De ez az út a belső békének, a rendnek, a személyes és vagyoni biztonság teljes helyreállításának, a művelt és humánus érintkezésnek, az összes anyagi és erkölcsi és szellemi erők tudatos koncentrálásának útja.

Cikkünk további részzeit a cenzura törölte.

Apponyi beszélt.

Irta: Molnár Jenő.

Ezt a cikket a cenzura törölte

Komor Izidor, Shanghai.

Komor Izidor sanghai-i magyar zsidó kereskedőről a nemzetgyűlésen, május 28-ikán, gróf Széchenyi Viktor a következőket mondotta el:

Gróf Széchenyi Viktor: Értésültem arról, hogy szibériai hadifoglyaink nagyrésze — amint méltóztatnak tudni, szegények, próbálnak valamire menekülni — a tibeti sivatagon való rettenetes gyalogutat választotta, amely uton 80—90 napi gyaloglás után érkeznek be Kinába.

Ezek közül nagyon sokan eljutottak Shanghai kínai kikötővárosba. Megérkeztek oda a rettenetes út után teljesen lerongyolódva, minden krajcár pénz nélkül, kiéhezve — szemtanuval beszéltem — mint az élő-halottak. Shanghaiiban senkisésem volt, akihez ezek a szerencsétlenek fordulhattak volna, csak egy Komor nevű magyar kereskedő, akinek 26 év óta tekintélyes üzlete van Shanghaiiban. Hozzáfordultak tehát és ez a derék magyar ember százazreknek a kölcsönzésével tette lehetővé, hogy ezeknek az embereknek nagyrésze — főleg tiszték voltak — hazakerülhessenek. Nagyrészüket már itthon is van. Ezt a becsületes magyar kereskedőt azonban, mint-hogy magyar alattvaló volí és magyarságáról lemondani nem akart, dacára annak, hogy idehaza semmi vagyona nincs, hanem mindene Shanghaiiban volt, kiutasították Shanghaiból.

Komor Izidor, aki egy óbudai zsidó vallásitanítónak a fia, most már itthon van. Budán lakik. Köteteket lehetne írni arról, hogy mit tett a háboru alatt a szökevény

magyar tisztékért. Magyar könyveket, lapokat csempészett állandóan a szibériai fogolytáborokba, ruhával, pénzzel látta el a foglyokat, míg az angolok ezért bosszúból ki nem utasították Shanghaiból és tönkre nem tették. 22.000 mexikói dollárt, több mint 6 millió koronát költött sajátjából a magyar tisztekre.

Csernoch hercegprimás nyilatkozata a Löw-ügyben.

Csernoch hercegprimás a Löw-ügyben és a zsidóüldözések ügyében a külöldről hozzáintézett sürgönyökre dr. Löwenstein zürichi vezérférfiúnak ezt a sürgönyválaszt küldte:

«Dr. Löw Immanuel ügyében a tárgyilagos vizsgálat és az, hogy nem fognak vele erőszakoskodni, biztosítva van. Kijelentem önöknek, hogy a magyar kormány minden igazságtalanságot energikusan üldöz. Még a zsidóknál is különösen nagyra becsüljük a vallásosságot és polgári erőnyeket. Csernoch hercegprimás».

— A Löw-ügy. A M. T. I. jelentése szerint Löw Immanuel dr. szegedi főrabbi ügyében Zombory Gyula dr. vizsgálóbíró a főrabbi további fogvatartását rendelle el. A vizsgálóbíró végzése ellen Baracs Marcell dr. védő fölfolyamodást jelentett be s övadék ellenében kérte a főrabbi szabadonbocsátását, vagy lakásán leendő őrzését. A szegedi főrvényszék vádtanácsa a szabadlábra helyezési kérelmet elutasította azzal az indokolással, hogy a vizsgálati fogság további fenntartását a vizsgálóbíró által előterjesztett érvek alapján szükségesnek tartja. Baracs Marcell nagyterjedelmű előterjesztése a jogi irodalom egyik remeke,

Ujabb adatok a kommün idejéből.

I. Debrecen.

Rubin Farkas gyárigazgatót 1919. április 21-én éjjel a vörösök a debreceni temetőben agyonlőtték. Ez közvetlenül a románok bevonulása előtt történt; Rubint és fiát éjnek idején vitték el a kommünisták a veszthelyre. Fia megmenekült, az apját, ki 47 éves volt kivégezték. Két nap múlva temették el.

II. Hódmezővásárhely.

1919. husvétján a budapesti kommünista kormány utendeleterre a hódmezővásárhelyi direktorium a város előkelő polgárai közül tuzokat szedett, kik közül zsidó vallásuak voltak: a 75 éves Kis Bertalan, Groák Dezső és Keleti Adolf nagykereskedők. 1919. április végén, közvetlenül a román megszállás előtt egy terrorista század érkezett Vásárhelyre, tuzokat szedett. Mind az öt tuz kivétel nélkül zsidó vallásu volt, névszerint: Weisz Mihály és fia Weisz Henrik, Havas Henrik moztulajdonos, Lampel Jakab és Taffler Fülöp. A terroristák vonaljukon magukkal vitték őket és utazás közben Weisz Mihályt és Henriket, Havas Henriket a legkegyetlenebb módon kivégezték és megcsonkított holttesteiket Mindszent és Szegvár környékén a nyílt pályára dobták. Arra járó emberek találták meg tetemeiket.

Kecskeméti Lipót.

... Szeretném lángbetűkkel felírni a magyar égre Kecskeméti Lipót nevét és beszédét május 31-ikén a nagyváradi zsidó templomban. Szeretném elvinni minden magyar olvasó elé, meglobogtatni könyves szemekkel, halvány arccal a gyűlölködésre torzult arcok előtt: Nézzétek, olvassátok, idepillantsatok! Nézzétek, magyarok, a nagyváradi zsidó papot! Mit tesz értetek! Mit szenved értetek! Mint szeret benneteket!

Harmincéves papi jubileumát ünnepli ez a pap május 31-ikén. Ott van a templomban a magyarság, a zsidóság; ott a premonstreiek, ott az evangélikusok, ott a kálvinisták — és ott a románok is, hatóságaikkal, hatalmukkal. És halljátok, mit mond a szószéken, élete ünnepi pillanatában, a leigázott városban, könyvek, álmok és sóhajok között Kecskeméti Lipót: «Magyar zsidók voltunk, magyar zsidók vagyunk és azok maradunk... a mi nemzeti érzésünk azé a maga végtelenségében, akié volt!»

Fájdalomtól reszkető ajkunk büszkén kiált feléje.

kezünk feléje integet. Feléje, ki meg nem tántorodott annyi csábítás, annyi fenyegetés között. Feléje, aki ott tartja magasra a mi hitünk és igazságunk lobogóját ezer veszedelem között.

Zsidók, tekintésünk halával erre a prófétai alakra, tanuljatok tőle kitartást és türelmet, meg nem ingó hitet egy szebb jövőben.

Sz. L.

Kecskeméti Lipót beszédéből.

Május 31-ikén ünnepelte a nagyváradi zsidóság és vele együtt egész Erdély liberális közvéleménye Kecskeméti Lipót dr. főrabbi 30 éves jubileumát. A zsufolásig megtelt templomban az összes helyi hatóságok, a magyar intelligencia valláskülönbőség nélkül, a szomszéd hitközségek. A dorján Armin dr. és Stern Ödön dr. üdvözlő szavai után Kecskeméti emelkedett szólásra és olyan beszédet tartott, mely a helyi lapok szerint «a magyar irodalomnak és magyar retorikának is ünnepe volt». E beszédéből itt közöljük a következő részteket:

Elfáradt a lélek . . .

Harminc éve... akkor és most: a szeretet az akkori magyar életben De nem ismerem a természetrajzát, csak abból számolok, amit maga mond, hogy: a zsidó csak zsidó! Hogyan is lát az a lélek, aki nem hiszi a magyar zsidóban azt a legvalóbb valóságot: a magyar fájdalmat.

Rájuk is szólna a magyar néplélek, csak nem tud akarni, nagyon fáradt. Az elfáradtság-nak ebben a korszakában nem is tud mást akarni, Ur Isten! pedig hogy tudott akarni!

A zsidó szenvedés.

A nyomoruságnak egyformán szenvedői mind a népek, de a zsidó szenvedést, sem a közösöket, sem az azon felül valókat szenvedésszámba se veszik, azt meg se látják. Szegény zsidóság! milyen nagyon szegény: mert ha az időnek bűnös meggazdagodottjai között sokan vannak zsidók, sokan vannak, akik ebbe belerázkódnak. Jaj, az a lelki elszegényedés! Szegény zsidóság, nagyon szegény!

Harminc éve! Akkor és most! Az akkori meglátások, meg ezek a mostani meglátások; ezek a látástalan nézések, hogy a hit is csak vergődik a hitében. Hiszi, hogy leszünk, de arról nem tud, hogy mivé leszünk. Annyit sem tud előre, hová lépünk, mi jön ránk. Akkor és most! Az az út, onnan idáig, ahogy én kezdtem, ahogy én láttam. Zsidókérdés az volt, nem a kívülről ránk szakadó, hanem a bevülről jövő zsidókérdés.

A cionizmus kérdése.

De felmerül a kérdés: mi lesz addig a zsidósággal. Kelet felé, a zsidó állam felé nézegetnek zsidó lelkek. Nem tudom, meg lesz-e az állam, de az én lelkem nincs meg az ígézetében. Imádkozom: legyen meg, hogy békességben lesznek majd a zsidók, akik ott lesznek. De hiába, a kérdés, a zsidóság nagy kérdése továbbra is kérdés marad. Politikai lehetetlenség a zsidó állam, amely minden zsidót befogad és történelemszociológiai lehetetlenség a zsidó állam, amely mindenkinek kellene.

Kétezer évvel ezelőtt nem kellett, hát még amikor hely kellene most milliónyi zsidónak, akik más népek földjét csókolják, boldogan vagy kesergő sirással. Milliók meggyőződése, hogy a zsidóság, mint külön nemzet kérje ki a jogát a történetben és ezekkel szemben sokkal több milliónyi a zsidóság, akiknek idegen a nemzeti zsidóság fogalma és elszomorodva gondolnak rá, hogy hát-ha kell, hogy átesküdjének arra az elvre.

Az én meglátásomban ez a «kell» nagy nyomoruság lenne. Annak akarjuk a zsidóságot, aminek hittük is: erkölcsi alakulatnak. Csak az erkölcsi kultúra védi meg a zsidóságot. A nemzeti érzés zsidója dolgozzon a maga módján, de hagyjon bennünket a magunk útjára.

A magyarságé.

Maradok az, aki voltam: papja annak a biblia szellemében való zsidóságnak, aki nem nemzeti, hanem erkölcsi alakulat és nemzeti érzése más és más nemzeteké.

Többet mond azonban minden elméletnél a valóság és a valóság az, hogy én a zsidó népléleknek lehettem a legjobb akarattal dolgozó munkása, de nemzeti érzésben a magyarságé voltam!

Az igazságosság az egyetlen zsidó dogma, a zsidó hit az igazságosság hite és amelyik zsidó nem tud hinni az igazságosságban, az hit nélkül éli az igazságosságot. Ugy érzem, hogy amit hirdettem és amit hirdetek, az a nem nemzeti, hanem tisztára erkölcsi szellemű zsidóság, az egyetlen lehetséges gyakorlati zsidó politika.

Harmincéves a szolgálatom, rövid lesz már az életem útja. Csoda, hogy eddig is vittem; vajjon milyen lesz az út innen tovább? Áldalak benneteket, hogy akik átszenvedtétek a szenvedéseket, vigyétek legalább az áldás hitét, de érzétek meg megvalósulását is, hogy akik látták a szenvedéseket, tanulják meg a módját, hogy feledhessék majd őket a munka békéjében.

Magyarok vagyunk!

Utolsó szavam nem bucsuzó, hanem fogadalom, mint aki még munkát vállal az elvek kavargásában. Nem nemzeti, csak népegység vagyunk, kitartunk a zsidóság történeti formái közül abban, amit eddig vallottunk; hogy más népek nemzeti életében élve, a mi nemzeti érzésünk azé a nemzeté volt a maga végtelenségében és marad az övé — akié volt! Zsidó vallás, nem zsidó nemzet. Új uralomra kerülhetünk át, amely nemzetté parancsolhatja a maga zsidóságát, de mi nem vagyunk

nemzet. Ugy kerülünk át, mint a magyarságnak egy része. Az igazság az, hogy magyar zsidók voltunk, vagyunk és az új uralomban is magyar zsidók vagyunk. Hiába! nem tudunk hűtlenkedni, nem tudunk követ dobni a kutba, amelynek a vizét ittuk. Zsidó vallás vagyunk, de zsidó nép is, a vér meg a család parancsolta hűség lekötöttjei: emberek, akiknek történeti folytonosságban kell vinni a zsidóság életét, folytonosságban a zsidó néplélek örök vallási eszményeit! (Zajos éljenzés.)

A két pap . . .

A templom: ünnep után a főrabbi lakásán a premontrai főgimnázium tanári kara Kováts igazgató vezetése mellett, majd Materny Imre ág. ev. lelkész üdvözölték a jubiláló főrabbit. Utánuk Sulyok István református lelkész többek közt a következőket mondotta:

— Főtisztelendő barátom! Amikor a református egyház nevében jövök hozzád, hogy üdvözöljelek, akkor ez azt jelenti, hogy az idealizmusról álmódó pap köszönti benned az idealizmust megvalósító papot. Életed alkonyán vigyen téged az Isten a szeretet útján tovább zavartalan boldogságban, hogy szálljon el az alkony minden borus felhője fejed felől és zavartalan harmóniában folytathassad papi működésedet egyháza javára.

Az üdvözlésre Kecskeméti meghatott hangon így válaszolt:

— Édes barátom, ezután fogunk mi csak ismerkedni igazán. Ha eddig csak ismertük egymást, ez után kell, hogy az élet utvesztőjében végleg egymásra leljen a lelkünk, hogy egyek legyünk, mert azok az árnyékok, amelyek az élet rögös útján oly sokszor borultak felénk, hoztak bennünket olyan közel egymáshoz. Te a fény embere vagy, az voltál mindég az élet sötétjében is. Eljön még a kaoszban tévelygő emberiség egét beborító boru után a békét, szeretetet, emberi megértést hozó világosság napja, amelynek mindég fénye és tüze voltál. Az Uristen tartson, óvjon, védjen meg.

A főrabbi válasza után a két pap, könyvekkel szemekben megcsókolta egymást.

Könyvek a tórán . . .

Az orthodox izraelita hitközség nevében Fuchs Benjámín főrabbi, Leitner Lázár elnök és Freud Lajos üdvözölték Kecskeméti.

Kecskeméti erre ezeket felelte:

— Hálásan és megindultan köszönöm a jó kívánásokat. Főtisztelendő testvérem említette azokat a különbségeket, amelyek elválasztanak bennünket egymástól, sajnos, hogy néha olyan messzire vagyunk egymástól. Olyan messze, mintha más-más tóránk lenne, pedig milyen közel vagyunk most egymáshoz, amikor könyveink a zsidóság szenvedései miatt egy tóra alá folynak. Ezekben a könyvekben és a tóra erejében bizom, hogy Isten megadja, hogy igaz testvérként mihamarabb egymásra fogunk találni.

Ezután Gedeon Alajos a magyar főreáliskolai tanárok, Gajda Pál a leánygimnázium tanári kara, Hegedüs Árpád a leány- és fiú kereskedelmi iskola tanári kara, Biró Márk az orth. iskolák tanári kara nevében üdvözölte a jubiláns főpapot.

Egész nap zarándokoltak a hivek és a város polgársága a jubiláns házához, hogy üdvözlésükkel megéreztesék vele, hogy az ő ünnepe Nagyvárad egész polgárságának ünnepe volt . . .

Mikor a foglyok hazajönnek . . .

Gróf Széchenyi Viktor a nemzetgyűlésen május 28-án a hazatérő hadifoglyokról ezeket mondta:

A szibériai mártirokat személyi válogatás nélkül a legnagyobb szeretettel, elnézéssel és keresztény irgalommal kell fogadnunk és az ő tulterhelt és elgyengült idegzetüket nem szabad már a határon esetleg nagyon jóakaró, de tapintatlan izgató beszédekkel megzavarni, nehogy amugy is felbillent lelkiegycsulyukat ebben a felbillent állapotban tovább is megtartsuk.

Szükségük van ezeknek a hadifoglyoknak nyugalomra. Lehetővé kell tenni, hogy családjukban, munkakörükben elhelyezkedhessenek, szóval, hogy mielőbb visszatérhessenek békés foglalkozásukhoz és csak a legvégső esetben kell, hogy őket szigorú megfigyelés alatt tartassuk. Ki kell küszöbölni a hazajövetelnél a denunciálást, a besugást, az osztályok, pártok és felekezetek ellen való izgatást!

— Klein Mór és neje. A Félegyházára induló vonat személyzete a Csongrád közelében fekvő Gáttéri állomásra érve meglepetéssel tapasztalta, hogy a vonatot senki sem fogadta, sőt az előljárót sem találták az állomás épületében. A vonat személyzete fölkereste az állomásfőnök lakását, amelyet teljesen fölforgatva találtak. A szoba padlóján vértócsák mutatták, hogy gyilkosság történt. Nyomban értesítették a csendőrséget, amely megkezdte a nyomozást és ennek során Csongrád alatt a Tiszából kifogták a Gáttéri állomás főnökének, Klein Mórnak és feleségének hulláját. A nyomozás részleteiről eddig több hír nem érkezett, azonban valószínű, hogy a szerencsétlen házaspár rablógyilkosságnak esett áldozatul. Hozzá tartozik ehhez a jelentéshez, hogy egyidejűen az állomásról még két zsidó vasutas tűnt el.

— Homokszentlőrincen jun. 2-án fél 7 órakor fegyveresek a répaföldről az intézőt, Friedek Andort, elhurcolták és megölték. Kérdezték a kocsistól, van-e több zsidó? A zsidók elmenekültek.

— Leugrott a II. emeletről. Fischhof Dávid békési kereskedő a második emeletről leugrott. A pesti hitközség kórházában meghalt.

— Gárdos Jónásné nagykorösi földbirtokos neje a minap elhunyt.

65 éves volt. Nemes, szép életet élt, sok jót tett életében. Halála széles körökben keltett mély részvétet.

— Weisz Adolf cipészt a budapesti Aréna-ut 70. számú ház előtt holtan találták. 50 éves volt.

— Mindenki adakozzon az abonyi hitközség elhunyt templomszolgájának, Rechtschaffen Sámuelnek családja javára. Haláláról előző számunkban emlékezünk meg. Özvegye és 5 gyermeke szorul támogatásra.

Magyar zsidó katonák a világháboruban.

(Az Egyenlőség hadiarchivumának újabb adatai.)

31869. Schönberger Lipót csendőralőrmester 1918-ban rokkantnak nyilvánított. — 31870. Löwy Sándor szakaszvezető a m. kir. 1. h. gy. e.-ben, 1915-ben vonult be a leszerelésig az olasz arcélen teljesített szolgálatot. — 31871. Bálint Sándor, gyalogos a volt cs. és kir. 32. gy. e.-ben, 1915-ben vonult be, Sappanownál megsebesült s 1916-ban mint rokkant elbocsátott. Károly-csapatkereszt. — 31872. Levandovszky Iván, a volt cs. és kir. 32. gy. e. tizedese, 1913 óta szolgált s 1916-ig, amikor is Jablonkinál megsebesült, állandóan az arcélen volt. Ezután rokkanttá nyilvánított. Kitüntetései: Károly-kereszt, II. o. ezüst vitézségi érem. — 31873. Vas Ármu, a volt cs. és kir. 4. vonatosztály katonája, 1915-ben vonult be s 1918-ban rokkantként bocsátott el. — 31874. Lanstein Fülöp, a volt cs. és kir. 12. gy. e. katonája, 1914-ben vonult be, az orosz arcélen küzdött s 1916-ban rokkantként elbocsátott. — 31875. Frankl Mór egészségügyi altiszt, szakaszvezető a volt cs. és kir. 24. vasutasszázadnál, 1914 augusztusától 1918 júniusáig, amikor is mint rokkant elbocsátott, állandóan az arcélen volt. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, vöröskeresztes ezüst érdemérem, Károly-csapatkereszt. — 31876. Szabó Gyula (Nyíregyháza 1889). Tartalékos zászlósként vonult be a volt cs. és kir. 85. gy. e.-be. 1914 szeptember 10-én megsebesült Margierovnál. Felépült és visszament az arcélre, ahol 1915 március 17-én a 2/8. tábori kórházban hősi halált halt. A cisnai zsidó temetőben nyugszik. Résztvett a Pilica-menti, a petrikovi, tomasowi, lodzi, varsói csatákban. Halála után az arany vitézségi éremmel tüntették ki. — 31877. Sperlinger Elemér, főhadnagy a volt cs. és kir. 52. gy. e.-ben, 1916 június 6-án Jaslowiecnél (Galiciában) elesett. Fivére: 31878. Dr. Sperlinger Antal ügyvéd, zászlós a m. kir. 315. h. gy. e.-ben, az ojtózi szorosban 1917 augusztus 20-án elesett. Fivére: 31879. Sperlinger László, hadnagy a volt cs. és kir. 52. gy. e.-ben. Négyyszer sebesült meg, hét sebe van. — 31880. Dr. Rott Pál 32 éves budapesti ügyvéd, a volt cs. és kir. 32. gy. e. 6. századának parancsnoka, t. főhadnagy, 1915 október 29 — 1916 aug. 15-ig, majd 1917 márc. 15 — 1918 aug. 23-ig volt az arcélen és ez alatt az idő alatt résztvett az ezred összes harcaiban. Csernowitz mellett, Kniaze Zalucénál az ő beavatkozása döntötte el az ütközetet a mi javunkra. A vaskoronarend III. o.-val tüntették ki. — 31881. Szegő Ferenc dr. ügyvéd, okleveles gépész, a Hadviselt Ügyvédek Országos Szövetségének ügyésze, főhadnagy a volt cs. és kir. 3. vartüzér-ezredben. Kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem, Signum laudis a kardokkal. Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 31882. Kopfstein Elemér, tizedes a m. kir. 1. h. gy. e.-ben, 28 hónapot töltött a rajvonalban. Kitüntetései: Károly-csapatkereszt, bronz vitézségi érem. — 31883. Reissmann Lajos, főüzér a volt cs. és kir. 160. táb. tüzér-ezred 5. ütegénél, 1918 június 21-én a piavei visszavonulásnál elesett. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, I. o. ezüst vitézségi érem. — 31884. Breuer József (Nyíregyháza), szakaszvezető a szegedi volt cs. és kir. 7. hidász-zászlóaljban, a háboru egész tartama alatt arcéli szolgálatot teljesített; volt a szerb, az olasz s az orosz harctéren. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, bronz vitézségi érem másodszor; II. o. ezüst vitézségi érem. Károly-csapatkereszt. — 31885. Szántó Lajos népf. főhadnagy a volt cs. és kir. 11. táb. vadász-zászlóaljban, résztvett 1915 júl. 11 — 1916 febr. 26 a keletgalíciai harcokban (Zlota Lipa, Zalosce), ahonnan az olasz arcélre került. Ott a 7-ik isonzói ütközetben, 1916 szept. 18-án fejlövessel megsebesült. Kitüntetései: III. o. katonai érdemkereszt a hadiékítménnyel és a kardokkal, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. Parancsnoka: báró Handel-Mazetti a lezredes így ír róla: Für Ihre hervorragenden Leistungen in den letzten schweren Kämpfen, Ihre beispielgebende Tapferkeit sage ich Ihnen zum Abschiede meinen wärmsten Dank und ganz besondere Anerkennung. — 31886. Dr. Rajna Dezső, alhadnagy a volt cs. és kir. 32. gy. e.-ben, 1916 február 1-én vonult be. Az arcélen tüzvonalban 18 hetet töltött, 1917 aug. 9-én Cardakinál, Csernowitz mellett, keresztüllőtték a térdét. Kitüntetései: sebesülési érem, Károly-csapatkereszt, II. o. ezüst vitézségi

érem. — 31887. Markovics Béla, tartalékos hadnagy a m. kir. 1. h. gy. e.-ben. Kitüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem. (Hudi Log, Karszt 1916), bronz vitézségi érem (7. Isonzó-csata), I. o. ezüst vitézségi érem (8. Isonzó-csata, Oppa Miavella), Signum laudis (12. isonzói csata), második Signum laudis (első piavei csata), Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 31888. Silberer István, született 1901 június 10-én Gyöngyösön, résztvett a varsói és a kárpáti harcokban, ahol a m. kir. 29. h. gy. e.-ben, 14 (tizennégy) esztendőskorában tizedessé léptették elő, 1915 június végén a háboruban szerzett betegségébe belehalt a gyöngyösi kórházban. Katonai pompával temették el. — 31889. Garai Antal szakaszvezető a m. kir. 17. h. gy. e.-ben. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, sebesülési érem, 20 hónapot töltött a harctéren. — 31890. Bognár József, Bognár Ignác rokkant katonának, az ercsi-i hitközség jegyzőjének fia, 17 éves korában hadimunkásként került a harctérre, ahol egy év múltán besorozták. A volt cs. és kir. 63. és 103. gy. e. állományába tartozott, 1915 decemberétől 1918 szept. 12-ig állandóan arcéli szolgálatot teljesített, amikor is a francia fronton amerikai fogságba került, amelyből 1919 októberében szabadult. — 31891. Rubinstein Márton, őrmester a m. kir. 51. honv. hadosztály távirószázadában, 52 hónapig szolgált a háboru alatt s ebből 48 hónapot az arcélen töltött. Kitüntetései: hadseregparancsdicséret, bronz vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem, II. o. ezüst vitézségi érem másodszor, Károly-csapatkereszt. — 31892. Putz Antal (Esztergom) egészségügyi hadnagy a 24. rohamzászlóaljban. Az olasz harctéren küzdött, ahol az összeomláskor fogságba esett, amelyből 1919 márciusában szabadult. — Kitüntetései: I. o. ezüst vitézségi érem. — 31893. Rónai Béla (Zombor), tizedes a volt cs. és kir. 23. gy. e.-ben. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — Fivére: 31894. Rónai László, szakaszvezető a volt cs. és kir. 23. gy. e.-ben. Az uzsoki szorosban lába lefagyott. A Bugon való átkelésnél medencelövést kapott. Rokkant. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 31895. Berényi Lajos (Székesfehérvár), gyalogos a m. kir. 17. népf. gy. e.-ben. Résztvett a Doberdó védelmében a 2., 3., 4., 5. isonzói ütközetekben, majd a 16. honv. hegyvidandár távbeszélő-századával a lucki áttörésben s a román hadjáratban. Kitüntetései: bronz vitézségi érem, bronz vitézségi érem másodszor, Károly-csapatkereszt. — 31896. Ber Sándor (Kunhegyes), hadnagy a m. kir. 32. h. gy. e.-ben, 1916 aug.-ban vonult be. Résztvett a karszti, montellói, piavei csatákban. Kitüntetései: II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt. — 31897. Rotter Kálmán, (Dióskál), gyalogos a volt cs. és kir. 83. gy. e.-ben, a 11. isonzói csatában gránátszilánk által szemévilágát veszítette. Ötször volt kúmm az arcélen, ötször sebesült meg. — 31898. Klinger Jenő, a volt cs. és kir. 48. gy. e. gyalogosa, az orosz harctéren, miután 34 hónapot töltött az arcélen, tüdőlövés következtében 100%-os rokkant lett. — 31899. Rothhauser József 38 éves építőmester, a volt cs. és kir. 43. gy. e. hadnagya, egy izben könnyen, a 12. Isonzó-csatában súlyosan megsebesült és 70%-os rokkantnak nyilvánított. Kitüntetései: III. o. katonai érdemkereszt, signum laudis, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. (Folytatjuk.)

József főherceg levele Kun Ferenc zsidó katonához:

Magyarom sorsaidat! A fénykép meg nem lett kidolgozva egy nem tudom
hogy sikerült-e. Ha igen, nagy örömet okoznék neked. Ha nem, akkor az
jövő alkalommal ha a háborúban megint találkoznék légy édes és mondd
hogy te vagy a kímélő ember aki fényképet igazán, akkor újra légy
képeztesd és megköszönöm a képet. — Nagy sajnálattal értesítlek hogy
megsebesültél, igaz szívvel kívánom, hogy mielőbb gyógyulj és hő-
eresedést szorítsam — melyre bíztele vagyok — újra a harca vedelmé-
ben közhatalos. Biztató sorsid ma bámulatos hősiességgel vertél ki
az orosz egy állásából úgy mint mikor te is ott harcoltál Károlycsatán
mel és mikor nálam jelentkeztél mielőtt hős 23. án. Az érem alóján meg-
döntöttem és egybegyűjttem, meg mielőtt. Kétször igaz jó alkalommal

József főherceg

1915. II. 16.

Zsidó földmiveseket!

A magyar izr. kézmű- és földművelési egyesület csütörtökön, folyó hó 3-án tartotta a pesti hitközség székházában 77-ik közgyűlését, melyben kétévi tevékenységéről számolt be. A közgyűlést *Kohner Adolf* báró elnök vezette. A hitközség részéről *Székely Ferenc* udv. tanácsos elnök és *Feleki Béla* dr. előljáró jelentek meg,

Az elnöki megnyitó gondolatokat, nagy gondolkodásu anyagot nyújtó eszméket adott figyelmes hallgatóságának. A jövőben azoknak az iparágaknak kíván az egyesület munkásokat nevelni, amelyek szoros összefüggésben vannak a mezőgazdasággal. A kertészképző telepét mezőgazdasági közintézeté kívánjuk kifejleszteni, amely nemcsak kertészeti, hanem általános gazdasági szaktudást is adjon. Az egyetemről kizsorszorult ifjúságot az ipar és mezőgazdaság felé kívánjuk terelni. Mindezek olyan törekvések, amelyeket az Egyenlőség már a kertészképző-telep létesítése előtt követendőkként jelölt meg. Az elnök a zsidóhitű magyarság jelenlegi helyzetéről is beszélt s e részben is igen helyesen hangoztatta, hogy *mikép a Bach-korszakban is az egyesület iskolája a magyar nyelvnek és magyar szellemnek egyik mentősvára volt, azonképpen egyes tévutra tért honfitársaink ellenséges érzülete sem fog bennünket rendíthetetlen hazaszeretetünkben megtántorítani.* Az egyesület védőszárnyai alól kikerülő ifjak azt a szellemet fogják az életbe magukkal vinni és meggyőződéses, lelkes terjesztői lesznek a magyar eszmének. A nagy tetszéssel és megilletődéssel fogadott elnöki megnyitó után *Kozma Géza* titkár felolvasta az egyesület 1918. és 1919. évi működéséről szóló jelentést, melyet ezuttal nyomtatásban nem adhattak ki. A jelentés hangja panaszos. Az egyesület sokat szenvedett az elmúlt két év alatt. Amikor reorganizálni kellett, mélyen leszállott a társadalmi áldozatkészség. Az egyesületet kommunizálták. Inashizalmiak vették át a vezetőserepet; az egyesület igazgatóját és öreg gondnokát elcsapták, a kertésztelep igazgatóját mellékes hatáskörbe szorították vissza. Az egyesület sok raktárát kiürítették s ezzel 600.000 koronás kárt okoztak. Az egyesület 5 tejelő tehenét eladták, s mással nem pótolták; a kertésztelep termelvényeit magáncélokra széthordták. Szénaboglyáit, lenét, szőlőterméseiket és kerti veteményeit elrekvirálták a románok. Az iparostanoncotthont be kellett zárni. A kertészképzőtelep is csak mint termelő-telep tudta növendékeit megtartani s szükösen ellátni. Ezenkívül egy magát meg nem nevezni kívánó jótévő 500.000 koronát kötött le az új tanoncotthon javára és bold. *Jónás Adolf*, az egyesület volt előljárója 100.000 koronát hagyott az egyesületnek. Nagy figyelmet keltett ennek kapcsán *Feleki Béla* dr. felszólalása, aki azt ajánlotta, hogy *foglalkozzék az egyesület a földművelési iskola létesítésének tervével.* Ezután megejtették közfelkiáltással a tisztújítást. Elnök lett újra *Kohner Adolf* báró, alelnökök: *Adler Lajos*, *Adler Gyula* és *Beer Henrik*, előljárók: *Deutsch Ernő* dr., *Engel Ernő*, *Handler Jónás*, maróthi *Fürst Lajos* és *Rotter Zsigmond*. A hölgybizottság elnökévé maróthi *Fürst Jakabnét*, alelnökökké: *Schwartz Jakabnét*, *Breitner L. Zsigmondnét* és *Spitzer Edénét*, előljárókká pedig pusztapéteri *Auspitz Pálnét*, dr. *Fried Adolfnét*, *Hary Ágostnét*, *Klein Gyulánét*, *Mandel Gyulánét*, dr. *Neumann Árminnét*, boglári *Simon Jakabnét*, szilli *Stein Manónét* és *Szabó Józsefnét* választották meg. A nőválasztmány tagjainak összeállítása kapcsán dr. *Neumann Árminné* a *kitérések szempontjából* fontos kifogást emelt, melynek vitájában *Székely Ferenc* hitk. elnök és *Kohner Adolf* báró is részt vett.

Vitéz Silberstein . . .

Gyöngyösi János békéscsabai keresztény szerkesztő Nyílt levelet tesz közzé Békéscsabán, melyből e részeket közöljük:

A «Békéscsabai Közlöny» május 28-iki számában «F» jelzéssel, a Szemle-rovatban egy cikk jelent meg, amely Horthy kormányzó kijelentésével foglalkozik, melynek értelmében azokat, kik a háboruban arany vagy ezüst kitüntetését szereztek, a «vitéz» előnév illeti meg. A cikkíró szerint nagyon furcsa színezete lesz ennek. «Mindenesetre jól hangzik majd — írja a cikk — egy «vitéz Nagy István» vagy «vitéz Kiss Pál», de vajjon nem törik-e ki a nyelvünk, ha majd ugyanígy kell szólítanunk a „vitéz Silberstein Móric“-ot.

Ezek a sorok indítanak ennek a levélnek a megírására Nem mint szerkesztő leszem ez, de mint ember, mint valamikor hosszú ideig magam is «a térdig lucok, hófuvásos lövészárók» lakója és mint keresztény, szóval nem a «Silbersteinok» közül való.

Az a cikk, amelyet idéztem, emlékekbe kap bele. És mert nekünk szentek, bekap szentségtörő kezekkel. Diszharmonia! akar belerikoltani oda, ahol eddig harmonia volt.

Nem, hát ezt az egyet nem. Nekünk, akiknek a jelen szomorú, a jövő kilátástalan, még a múltat is szét akarják zilálni!

A piacenzai váröbven, ahol százával voltunk magyar foglyok a kazamatákban, spanyolban meghalt 1918 november havában, tizenkilenc éves korában Silberstein Ernő zászlós, ha jól emlékszem dési kereskedő fia. Talán ez a különös névhasználatosság is indított ennek a levélnek a megírására. Ez a kis Silberstein, mikor halálos ágyán már lázban feküdvé, meghallotta, hogy két erdélyi fiú a román légióba jelentkezett, egyszerűen kifakadt: «Hazaáruló gazemberek!» Pedig még nem is hallottunk a Tevérlől. És én azt mondom, ez a kis kopaszkepű Silbersteinyerek, akinek ott csillogott az ezüst-medália is a mellén, «vitéz» volt.

És a harctérről is lehetne egy csomó példát hozni. És a «Hösi halottak» közül az újságok rovatólából is ki lehetne szedni néhány vitéz Silbersteint.

De ha csak egy volna is, akkor is ennek az egynek az emlékéit se szabad arcul ütni.

Kedves Főszerkesztő uram! Nekünk van közös emlékünks is ezen a téren; de bizonyára számodra azonkívül is vannak akár osztálytársaid, barátaid, akár mint tanárnak, volt növendékeid közül olyanok, akik arra, hogy így belevágjanak a múltjukba vagy az emlékükkbe, hogy ilyen módon értéktelen csal gyanánt dobják arcukba ezt az áldozatot, amit akkor épp olyan becsületes kötelességtudással lettek, mint mi, arra nem szolgáltak rá. És főleg azok nem, akik már el is költöztek tőlünk egy jobb világba. De mortuis nil, nisi bene. Már pedig azok a sorok a halottaknak is nekiron-tanak, amikor a «vitéz» Silbersteint bekicsinylik csak azért, mert ő Silberstein. Aki nem a kötelességtudást és a vitézséget állítja oda egyedüli kritériumnak, az lelketlen kegyeleltelést követ el.

HATSCHEK és FARKAS
optikai, fényképezési és kinematografiai szaküzlet.
Főüzlet: Budapest, Károly király-ut 26.
Fotóciókkek és gépek állandóan raktáron. Szem-
üvegek, csiptetők és a többi optikai áruk.

— **Lemondott közjegyző.** Halász László dr. ceglédi kir. közjegyző, az ottani izr. hitközség elnöke, közjegyzői tisztségéről lemondott.

— **Lemondott főtrafikos.** Gottlieb Ferenc ceglédi főtrafikos, aki az ottani hitközség képviselőtestületének tagja, földohánytőzsdei jogáról lemondott.

— **Lemondott italmérő.** Fischer Sándor tekintélyes ceglédi fűszeres, tagja a hitközségi képviselőtestületnek, italmérési jogáról lemondott.

Gencsi Samu.

Holdvilágos nyári éjszakákon lehull egy-egy csillag az azurkék ég boltozatáról. A földi halandó megrázkodik egyetlen pillantásra, míg szemével a csillag továtünését követi, mert azt tartja a néphit, hogy a lebukó égi tünemény eltávozó lelket sirat.

Ilyen letűnt csillagot gyászol a magyar zsidó közélet dr. Gencsi Samu miskolci ügyvédben is, ki a mai szomorú testvérharcnak legelején a múlt esztendő augusztusi utónapján távozott az élők sorából. Eltávozott az ütközet legelején, ugyszólván észrevétlenül, a legnehezebb időben, mikor a Gencsi Samu tollára, lelkesedésére, hazaszeretetére, hitűségére kétszeres szükségünk támadt.

Gencsi Samunak úgy a társadalmi, mint az országos felekezeti életben vidéki embernél ritka nagy szerep jutott. Neve az egész országban ismeretes volt és a Lloyd-klub termeiben éppúgy tisztelettel tekintették, mint amilyen tekintélyt vívott ki egyéniségének a magyar zsidóság központi intézményeinél. Az Ujság és a miskolci sajtó egy-egy komoly írásának maradandó emlékét őrzi.

Gencsi Samunak úgy a társadalmi, mint az országos felekezeti életben vidéki embernél ritka nagy szerep jutott. Neve az egész országban ismeretes volt és a Lloyd-klub termeiben éppúgy tisztelettel tekintették, mint amilyen tekintélyt vívott ki egyéniségének a magyar zsidóság központi intézményeinél. Az Ujság és a miskolci sajtó egy-egy komoly írásának maradandó emlékét őrzi.

Kilenc évig volt elnöke a miskolci hitközségnek, nevéhez fűződik az Erzsébet-iskola és a Palóczy-templom felépítése. Országos mozgalminkban a legelső sorokban találjuk, mindenütt ott volt, hol a magyar Izraelért küzdeni kellett, hitűségét, magyarságát szóval, tollal büszkén hangoztatta. A szabadelvűség ma oly szépnek tűnő napjaiban, mikor a vallásos szellem sok botor lélek előtt elavult ábránd volt, törhetlen harcosként ott állott a tradíciók virágágyánál és midőn egy tulzó áramlat a zsidóság országos egységét akarta megbontani, a testvéri összetartásért maradandó hatású beszédben kelt az országos kongresszuson sikra. Az 1912. évi budapesti nagygyűlésen a társelnökök között találjuk.

Az Egyenlőség régi lapjai nem egy értékes cikkének emlékét őrzik. Szűkebb hazájában nagytekintélyű fiskális, kamarai fegyelmi bíró, kimagasló törvényhatósági egyéniség, gyógyító tollu publicista volt. Országos tekintélyének, mocsoktalan közéleti tevékenységének köszönhető, hogy boldogult emlékezetű Ferenc József király még békében a Vaskoronarend magas kitüntetésével ékesítette. Nem volt oly hazafias vagy jóteknony mozgalom, amelynek élén ne állott volna. Az egykori szabadelvűpártnak a legkövetkezetesebb helyi vezére,

volt és ha ambíciója arra haltja, már régesrég a törvényhozók között találják.

A legrosszabb időkben tünt el a vezéri sorból. Ma ott állana a becsület, a tündöklő magyar múlt tiszteletet parancsoló erejével a hitvédelem frontján.

Temetésén ott volt mindenki, aki előtt egy munkás élet, egy fénylő elme, a sirig hű hazaszeretet, a vallásos érzület megbecsülendő érték. Eljött a miskolci keresztény társadalom, eljött hitközsége tagjainak végtelen tömege, hogy lerója tiszteletét a lehullott csillag, országos nevével vezére ránt. Csak a hitehagyott miskolci zsidók száználmas csoportja maradt távol, a zsidóság vállain felemelkedett emberek, kik a veszély szelének első fuvallatára apáik hitét gyáván megtámadták.

Fenkölt lelki özveggye az izr. nőgyelet elnöke és ezt a ma fenségesen nehéz szerepet a magyar zsidó uriaszónok mintaképeként tölti be és ezáltal is nagyérdemű férje emlékének áldoz.

Dr. Gencsi Samu elhunyt a román megszállás idejébe esik, midőn az Egyenlőség és a miskolciak között az össze-

köttetés megszakadt. A május tavaszi hangulatában azonban gondolatainkban felkeressük az avasi temető friss hantoláshu sirját és a felekezeti tusa pillanatnyi fegyverszünetében meghajtiuk a lobogót emlékezetek előtt és virágok helyett az egész magyar zsidóság hálás kegyeletét küldjük el dr. Gencsi Samu örök pihenőjére.

Dr. Láng Lajos.

Magyar zsidók a XIX. században.

Írta: dr. Groszmann Zsigmond.

Bródy Zsigmond hírlapíró, született Miskolcon 1840 november 15-én. Szülővárosában és Budapesten folytatott középiskolai tanulmányok után elvégezte a jogot. Leckeadásból tengette életét, közben írogatni kezdett, még pedig elsősorban a zsidóság megmagyarosodása és polgári egyenjogúsága érdekében. E kettős célt szolgálják 1860-ban egy magyar zsidó jelzéssel névtelenül megjelent költeményei; e kettős cél eléréseért harcol különféle hírlapokban. A pesti hitközség megbízásából 1861 elején Tatay Adolfjal együtt magyar templomi énekeket ír, melyek Friedmann főkantort által megzenésítve, évtizedeken át voltak templomainkban használatosak. Ujságcikkei, politikai és szépirodalmi dolgozatai korán tették nevét széles körökben ismertté. Az abszolutizmus idején sokat küzdött a magyar nemzeti ügy győzelemre vitelén. Több hírlap alapításának kísérlete után rövid ideig Bécsben tartózkodik, de csakhamar ismét Pesten van és az akkori legelőkelőbb ujságoknak szívesen látott munkatársa. 1872-ben miniszteri titkár a belügyminisztériumban, egy év múlva azonban visszatér az ujságíráshoz. Megveszi a Neues Pester Journal című lapot, mely az ő szerkesztése alatt páratlanul elterjedt az egész országban. Lapjával nagy szolgálatot tett hazának, mert a németajku lakosság közt fáradhatatlanul terjesztette a magyar érzelmeket. Az egykori szegény diák vasszorgalmával és kiváló tehetségével nagy vagyonhoz jutott, melyből százezrekre menő alapítványokat tett az irodalmi érdemek jutalmazására és a nyomor enyhítésére. Elhunyt felesége, Bródy Alice nevének megörökítésére fejedelmi bőkezűséggel gyermekkórházat teremtett a fővárosban. Erdemeinek elismerésül a király 1896-ban a főrendiház tagjává nevezte ki. Meghalt 1906 január 6-án.

Cohn Albert, ki a jóteknonyág terén kifejtett tevékenységével örököltette meg nevét, a külföldön gyarapította a magyar hírnevet. Született Pozsonyban 1814-ben, mint szegény szülők gyermeke. Középiskolai és egyetemi tanulmányait Bécsben végezte, míg a talmudi tudományokba Horovitz Lázár neves bécsi rabbi avatta be. Mint idegen zsidó nem telepedhetett le a császárvárosban, ezért Párisba ment, hol kizárólag a keleti nyelvekkel foglalkozott. Az odesszai keleti akadémia felajánlott tanszékét visszautasította és inkább nevelői állást foglalt a Rothschild-családnál. Tanítványaival Olaszországba ment, hol Luzzato és Reggio társaságában az új-heber irodalmat tanulmányozta. Párisba visszatérve, a Rothschild-család jóteknonyági ügyeinek intézője lett. Tudományos téren nevét ismertté tette több értekezése és arab kéziratok kiadása. A tudós Munk Salamonnak munkatársa volt a More nebuchim, Majmuni nagy filozófiai műve arab szövegének kiadásában. A párisi rabbiképzőben bölcséleti előadásokat is tartott. A francia fővárosban Munkkal együtt héber iskolát nyit, zsidó iparos- és iparosnőegyletet létesít és fáradozása folytán 1852-ben megnyílik a Rothschild-féle zsidó kórház. A francia kormány megbízásából három ízben is beutazta

Algériát az ottani zsidók ügyeinek rendezése céljából. Itt iskolát létesít s a tanulókat kisebb-nagyobb tőkével látja el kenyérkereseti pályaalapítás céljából. 1854-ben és 1856-ban a Szentföldre utazik, hogy az ottani zsidók nyomorát enyhítse. Jeruzsálemben kórházat, szülönök otthonát, leányiskolát, ipariskolát alapít, kamatmentes kölcsönrel segíti az iparosokat. A török szultán kihallgatáson fogadja Cohnt és zsidó alattvalóinak jogegyenlőséget ígér. I. Ferenc József király is fogadta a nemes ügyben fáradozó férfiut és a keleti zsidók iránti jóindulatáról biztosította őt. A fáradhatatlan tudós és filantróp, kinek mellét a francia becsületrend lovagkeresztje ékesítette, meghalt Párisban 1877 március 16-án.

Hogyan jutott Null Alter a mennyországba.

Irta: Ujvári Péter.

Habajgós lehetett Bernát már abban az időben is, később meg végképpen megzavarodhatott, mert mindenáron a preparandiába igyekezett. Nem lett belőle tanító, egyáltalán nem lett belőle semmise, csak egy könnyelmű bolond, aki hengegett a valástalanságával. Vigyorgott, ha beletaposhatott valami régi megszentelt tradícióba vagy olyasvalamit cselekedhetett, amiért okvetlenül a hittagadókra kimérhető isteni büntetés jár.

Soha nem is hallották felőle, hogy akár csak tévedésből is tette volna magát érdemessé a jók jutalmára. Még nevetett is, ha ezt előtte szóvá tették.

Ezzel az emberrel barátkozott most Null Alter. Nem a baráti vonzalom vitte hozzá, hanem a kíváncsiság. A lelkébe akart nézni ennek az embernek, aki mosolyogva vette magára az örök kárhozatot. Mi lehet az ilyen ember lelke belülről? Mi van a lelke legmélyén? Ha nevet, csakugyan nevet-e? Nem zokog-e akkor hangtalanul? Tud-e ilyen ember előre is nézni? És nem tépi-e szét az agyát az iszonyat, ha a gondolatait a halál gondolatába fonja?

Néha kérdezett is ilyesfélét, de a hosszú Bernát csak mosolygott.

— De hogy tud maga nevetni? — kérdezte Null Alter.

— Többet a sírás se használna.

Kimondhatatlan szánalmat érzett Null Alter ez iránt az ember iránt. Azért a sorsért sajnálta, amely az övéhez hasonlatos, bár nem olyan teljesen viaszosan, mint az övé. Mert Bernát ugyan nem szerzett érdemeiket a tulvilági üdvösségre, de szerzhette, ha akarna és ha szerezne, még mindig a mennyországba juthatna. Bernát nem végezne hiábavaló munkát, ha rászánná magát a megtérésre. Csak észbe kapna ez a Bernát.

Puhította, kapacitálta, de eredménytelenül.

— Én azt jobban tudom, — mondogatta, — engem oda be nem eresztenek. Nem mondom: néha megvágom a mennyei boldogságot, de aztán azt mondom magamnak: minék is. Nem csináltál te semmit se, amivel kiérdemelted volna és ezután se csinálhatsz semmit se, mert koldus vagy, még egy krajcárod sincs, amin egy kis jótékonytságot gyakorolhatnál.

Ekkor történt, hogy egy öklömnyi zsidócska született a komédiások ponyvája alatt. Egy pufókarcu kis zsidó komédiás. És az öregebb Mózes elment a Leuchter Áronhoz és megkínálta a komasággal. Leuchter Áron huzózkodott. Aztán elment a Spitzerhez, meg a Braunhoz, meg Weisz Lipmanhoz, egy se akarta vállalni.

— Hát csak nem leszek egy komédiás komája, — rángatta fel a vállukat a nagy büszkeség.

— Alter, — rimánkodott Czarte, — vállald el te.

— Minek, — sóhajtott Null Alter, — a jó isten még azt hinné, hogy szemtelenkedek. Komaságot annak kell vállalni, aki ezzel egy fokkal feljebb kerülhet.

— De valakinek muszáj vállalni.

— Muszáj.

És Null Alter titokban felkereste Mózes komédiást és azt mondta neki, kérje fel a hosszú Bernátot, az majd örömmel vállalja. Aztán elment Bernáthoz és azt kapacitálta.

— De honnan vegyem a früstökhöz való kalácsot, meg a pálinkát?

Null Alter azt mondta neki, azzal ne törődjön.

Bernát belement, csakugy mulatságból, mert mulattatta a gondolat, hogy a szentélelűek szerepére vállalkozott.

A községben pedig bámultak, mikor meghallották, hogy Bernát vállalta a komaságot.

Alter pedig otthon elővette a kalendáriumot és beleírta a követelések rovatába:

«A hosszú Bernátnak javára szól egy jócselekedet.»

Sokáig beszéltek volna erről a szenzációról az emberek, mert kimondhatatlanul furcsa volt, hogy ez az istentagadó egy ilyen nagy érdemet kaparintott el magának más tisztességes emberek orra elől. De erről nem sokáig beszélhettek, mert Bernát új meglepetéssel háborította a közvéleményt.

Essigzieder Icig lakodalomra hívta az embereket. Délután egy órára állították fel a mennyezetet, de a vőlegény nem akart kimozdulni a belső szobából, mert az apósa ötven pengő hijján adta át neki a hozományt. Neki az egész hozomány kell, vagy nincs lakodalom. Czarte sirt, az anyja is sirt, a násznép asszonyai is sirtak, de a vőlegény rendíthetetlen maradt. Egyszerre csak előfuródik valahonnan a hosszú Bernát, összesutlog Iciggel és a dolog rendbe jött.

Hát már megint mit csinált ez a hosszú Bernát. Mintha ő lenne a rosekól, ad ötven pengő forintot az Essigzieder leányának. Vagy megbolondult a hosszú Bernát, vagy a gabbe-ságra reflektál. De mért akar gabbe lenni ez a hittagadó? És honnan veszi ez a pénzt ehhez a sok jótékonykodáshoz?

Hát ez senkise tudta. Mert Null Alter nem mutatta meg a kalendáriumát. Pedig ez megint megterhelte a maga saldóját, még pedig ilyenképpen:

«A hosszú Bernát javára ötven pengő forint, ami koronába duflát számít.»

Egy rövid esztendő alatt a hosszú Bernát úgy beleírta magát a jó isten kegyelmébe, hogy most már gond nélkül meghalhatott. Meg is halt.

És az emberek azt mondták róla: no az bizonyosan a mennyországba jutott, mert sok jót tett az utolsó időben.

Aztán nemsokára meghalt Null Alter is, öröla meg azt mondták: no hát, az nem jutott a mennyországba, mert az régen eljátszotta az üdvösségét.

Czarte pedig sokat sirt az ő szomorú özvegységében és sokat járt a szentek sírjaira, hogy jóakaratot könyörögjön Alter számára.

Járt a lizskai szent sírján is és mikor onnan éjszaka törődötten visszajött és holtfáradtan lefeküdt, hogy kipihenje magát, a következő álmot látta:

Megjelent előtte a lizskai szent, ráhajolt és így szólt:

— Üzenetet hozok neked, Czarte. Ne lélj te attól, hogy az urad lent marad, mert fölemelte ma-

gához az isten és arany zsámolyon ül a szentek között.

— Rebbe, — reszketett Czarte, — de hiszen pofonütötte Zalme Ziffcert és elvesztette minden jussát az üdvösségre.

— Elvesztette, de visszanyerte. Mert akinek úgy fáj más embernek az elkárhozása, mint ahogy a hosszú Bernáté neki fáj és aki annyit tett, hogy idegent üdvösséghez juttasson, az maga is megérdemli az üdvösséget.

— De mi lesz akkor a hosszú Bernáttal?

— A hosszú Bernát is jó helyen van. Mikor megjött és beinvitálták a mennyországba, azt kérdezte, hogy kinek a helyére hívják. Ő nem vett bilet magának. Mondták neki: a Null Alter helye üres, hát azt neki szánták. No akkor — mondta — nem megyek. Mert az a Null Alter helye és ő azt nem foglalja el, mert Null Alter jó embere volt. Amire azt mondta a jó isten: ez a hosszú Bernát becsületes ember és külön helyet érdemel. Hát látod, Czarte, így jutott Alter a mennyországba.

Czarte felébredt. A lizikai szentet kereste, de nem látta. Hanem mennyei illatok felhőztek a szobában, mámorító, édes illatok, amelyek nem szállnak el soha, mert a lélekre ereszkédnek, mint az almavirágé és ott maradnak.

(Vége.)

Nagy keresztények véleménye a zsidóságról.

A világosság tehát a zsidó népből fog kisugározni és ez a világosság betölti az egész világot. Ilyen eszme egyáltalán nem egy néphez tartozó, hanem a legnagyobb mértékben egyetemes s az ilyet hirdető nép bizonyára sokkal többre hivatott egy meghatározott nemzeti szerep betöltésénél... A zsidóság története egyike a legszebbeknek s nem sajnálom, hogy neki szenteltem életemet. A zsidóság óriási szolgálatokat tett a világnak. Különböző nemzetekbe beolvadva, különböző nemzeti egységekkel összhangban, azt fogja tenni a jövőben, amit tett a múltban: Európa szabadelvű erőivel összefogva, igen nagy mértékben fogja előmozdítani az emberiség társadalmi előhaladását.

*Renan: Zsidó hit és zsidó vallás.
(Előadás 1883. jan. 27-én.)*

Hámán:

Der Jude liebt das Geld und fürchtet die Gefahr,
Er weiss mit wenig Müh' und ohne viel zu wagen,
Durch Handel und durch Zins Geld aus dem Land
[zu tragen.

Ahasvérus:

Ich weiss das nur zu gut, mein Freund, ich bin
[nicht blind,
Doch das tun andre, mehr, die unbeschnitten sind.

Goethe: Jahrmakt zu Plundersweiler.

A zsidóság története egy hosszú mártíriumé. Nem hiszem, hogy az emberi fajok történetében volna olyan sors, mely a zsidóságéval összehasonlítható. És mégis megőrizték a hitüket és önbizalmukat és ma is élnek a világ nemzetei között...

*J. C. Smuts tábornok,
a Délafrikai Unió miniszterelnöke.*

HIREK

— A pesti hitközség főtitkára. A pesti izr. hitközség választmányi ülése az előjáróság javaslatára egyhangu lelkesedéssel főtitkárrá választotta Gábor Gyula dr. fővárosi ügyvéd, tart. őrnagy-hadbíró, az eddigi főtitkár-helyettest. Gábor Gyula, ki 20 éve szolgálja igaz lelkesedéssel és tehetséggel a pesti hitközséget, nemcsak kitűnő szervező és adminisztrátor, hanem elsőrangú jogi és történelmi író is. «A magyar megyei intézmény Nagy Lajos alatt» című nagy alapvető jogtörténelmi műve egyetemi Schwartzner-díjat nyert. Mint katonai jogász és az Ügyvédvizsgáló-bizottság tagja, s az Ügyvédi Kamara választmányi tagja nagyértékű működést fejtett ki. A háboruban szerzett érdemeit nemrég méltattuk. A pesti hitközség alapítványi ügyosztályának megteremtése az ő érdeme és tőle, ki nagy munkája jutalmaképpen Barnay és Goldziher örökébe lépett, várható a hitközségi közigazgatás alapvető reformja.

— A pesti hitközség tizenötmillió költségetése I. hó 6-ikán került a hitközség választmányi ülése elé. Az 1919. évi szükségletek 7,561.078 K keretében mozogtak és mivel a bevételek csak 5,581.623 K-t tettek ki, 1,979.455 K hiánnyal zárultak. A folyó 1920. évi szükségletek a múltévi szükségleteknek majdnem a kétszeresével, 14,419.200 K-val vannak előirányozva. A múltévi tényleges szükségleteket tehát 6,858.122 K-val mulják fölül. A folyó évi bevételeket 268.000 koronás hiány mellett, 14,419.200 K-val terjesztik elő. Az előirányozott bevételek tehát 8,569.677 K-val nagyobbak a múltévi tényleges bevételeknél. A szükségletek közül a legnagyobb mértékben a jótékonyágiak (kórházak, beteg- és szegénygyámolítás) emelkedtek. Ezek előirányzata a folyó évre 7,300.000 K (a múltévi tényleges szükségletnél 4,855.025 K-val több). Viszont ezeknek a folyó évre előirányzott több-bevétele is a legnagyobb = 3,258.595 K, de még így is jelentékeny ráfizetést (2,098.850 K-t, a múltévi 495.420 K-val szemben) igényel a hitközség készjövödelmeiből. Az oktatásügyi szükségletek a folyó évi előirányzatban 2,032.900 K-val szerepelnek, ami 349.582 K-val több, mint az 1919. évi tényleges kiadások. Fedezetül a folyó évre 355.300 K van preliminálva, 155.224 K-val több, mint az előző évben. Az oktatásügyre a múlt évben 1,483.142 K-t volt kénytelen a hitközség készjövödelmeiből fordítani, a folyó évben pedig ily címen ennél is több, 1,687.600 K az előirányzat. A szertartási kiadások az 1919. évben tényleg 1,361.436 K-t tettek ki, a folyó évre ennél 523.364 K-val többet, 1,886.800 K-t irányoztak elő. Fedezetül a múlt évben a valóságban 1,111.643 K folyt be, a folyó évben pedig 2,058.250 K-ra számítanak, tehát 946.607 K-val többre. A múlt évben a szertartási szükségleteket a hitközség készjövödelmeiből 29.793 K-val kellett pótolni, ez idénre pedig a preliminare olyan, hogy e címen 171.450 K többjövödelemre számítanak. A különféle kiadásokat az 1919. évi tényleges 370.235 K-ról leszállították 141.000 K-ra, ellenben néhány új kiadási tételt állítottak be a folyó évi költségvetésbe, így az adókirovési osztály (200.000), az adókataszter (285.000) K-ás költségeit, továbbá a rendkívüli kiadások közt 100.000 K-t a nemzeti hadsereg özvegy- és árvaalapja és 405.000 K-t az alkalmazottak fizetési segélyére. Ezzel szemben az általános bevételek 2,028.500 K-val vannak előirányozva, tehát 1,638.220 K-val nagyobb összegben, mint az 1919. évi tényleges bevétel. Ezenfölül a kultuszjárulékok I. évi 3,500.000 K-ás előirányzata is 2,124.865 K-val mulja fölül az e részbeli 1919. évi tényleges bevételeket. E két tétel a hitközségi mézárszékek 200.000 koronára előirány-

Hamisfogakat

brillians, arany, ezüstöt bármely hirdotett árán drágábban veszek. Mendelsohn ékszerész, IX., Ferenc-körút 1. sz.

zott bevételeivel együtt 4 millió K-ás több-bevételt jelent. Ehhez járul a szertartási és jótékonyági címek alá tartozó bevételeknek főntebb már érintett 946.607 és 3,258.595 K-ás többlete, valamint 155.224 oktatásügyi több-bevétel. Tehát összesen 8,523.511 K előirányzott több-bevétel. Ebből kerül ki a 6,858.122 koronányi f. é. többszükséglet fedezete s ez teszi lehetővé az előirányzott deficitnek 1,711.488 K-val való leszállítását.

— **A vakok tanintézetének vizsgáján,** melyet május hó 30-ikán tartottak meg, a hitközséget Grauer Vilmos dr. előjáró képviselte, a vezérlo-bizottság részéről Adler Szigfried elnök és Leszlauer Gyula alelnök jelent meg. Érdeklődő közönség szintén nagy számmal volt ott. Adler Simon igazgató vezetésével Schönberger Mór és Rosenfeld Izsó tanárok a nagyközönségnek bemutatták a vakok taneszközeit és az általuk elért kitünő pedagógiai eredményeket. Utána Leszlauer Gyula mondott briliáns beszédet, amelyben hatásosan emelte ki, hogy bár a Wechselmann-féle vakok intézetében 50 növendék elhelyezésére volna alkalom, csak 15-nek neveléséről gondoskodhatnak, mert nincs fedezetük. Arra hívta föl a megjelenteket, hogy a fedezet előteremtésében nyujtsunk segítséget. Hogy ez szervezeten történhessen, propaganda-bizottságot létesítenek, mely f. hó 12-ikén délelőtt 10 órakor alakul meg a vakok intézetének helyiségében. Akik az ügy iránt érdeklődnek, azokat az alakuló-gyűlésre ezután hívja meg a propagandát szervező bizottság.

— **Gyermekdelután.** A budapesti VII. kerületi zsidó nőgyeület kulturbizottsága május 30-ikán az izr. siketnémák orsz. intézetének kerthelyiségében mesedélután rendezett. A közel 2000 főnyi gyermekereget Komor Gyula, a kiváló mesemondó, Árvay Tibor dalköltő, Pólya Tibor festőművész s a Télikert két művésze szórakoztatta. A rendezés fáradságos munkáját az egyesület elnöke, Grünfeld Miksáné, dr. Schusny Vilmosné és Fabritzky Lipótné végezték nagy hozzáértéssel. A mesedélután június 20-ikán teljesen új műsorral megismélik.

— **Ezüstlakodalom.** Barta Adolf nagykereskedő és neje Fischer Malvin május hó 26-ikán ünnepelték szűk családi körben ezüstlakodalomukat. Két fiuk közül az egyik az idén lett gépészmérnök, a másik pedig bankfőtisztviselő. Az ünneplő szülőket gyermekeik és tisztelőik sok figyelmességben részesítették.

— **Hymen.** Reismann Pál és Angyal Eszti ke Tiszalökön jegyet váltottak.

— **Hogyan neveljük gyermekeinket?** Az Omike Kulturothona legutolsó főtanácsi ülésén néhány nagylelkű adakozó összesen 12.000 koronát tűzött ki «Hogyan neveljük gyermekeinket» című tanulmány megírására. A főtanács hálás köszönettel adózott a nagyszívű adakozóknak. A pályázat kiírására és a beérkezendő művek meghíralására kiküldte Hevesi Simon dr.-t, Venetianer Lajos dr.-t és Sebestyén Károly dr.-t, kik legközelebb közzéteszik a pályázat részletes feltételeit.

Elveszett . . .

— (Elveszett) egy Alex Hollósy névre szóló Allgemeine Handelsblad Amsterdam szerkesztőségé által kiállított szerkesztői jegy a rendőrség utlevélsztályában. A megtaláló a reá részve értéktelen igazsághoz jutása el a külügyi népbizottság címszó II. sz. sz. sz. sz. sz.

(A budapesti napilapok 1919. évi április hó 11-iki számából.)

— **A Garay-téri hetivásár** a mult hét kedjén elmaradt. Oka az volt, hogy az árusok attól tartottak, miképpen az előző heti Teleki-téri incidens megisméllődik. Az árusok féltették portékájukat s ezért a hetipiacon sem raktak ki.

— **Serényi Samu,** az osztálysorsjáték volt vezértitkára, rövid szenvedés után elhunyt Budapesten. Kiváló, mély érzésű zsidóember volt, aki évtizedeken át a legnagyobb lelkesedéssel vett részt a zsidó társadalmi életben. Általános részvét mellett temették.

— **10 korona.** Roóz Konstantint árdrágítás miatt 10 koronára ítélték Budapesten. Ezért jászmin-utcai lakását elrekvirálták tőle.

— **A dombovári beteggyámolító izr. nőgyeület** az Egyenlőség f. évi 17. számában megjelent felhívás folytán, a pesti zsidó-kórház részére 7720 koronát gyűjtött. A szép gyűjtési eredmény Grünberger Jenőné pénztárnok és Pataki Gézáne jegyző, valamint az összes választmányi hölgyek buzgólkodásának eredménye.

— **Butorokat a zsidó diákoknak!** Az Egyenlőség felhívására a zsidó diákok helyiségének bebutorozására adakoztak: Börbutorgyár 12 szék, 2 asztal, Park-szálloda 3 szék. Stark Király-utca 3 szék.

— **A budapesti IX. kerületi lányok,** akik a páva-utcai templomkörzet kultuszbizottságának keretében működnek, programjukhoz híven, sevuosz-ünnep alkalmából a ker. templomát virággal díszítették föl. E programpontjukat az idén teljesíthették először. A páva-utcai templom teljes virágdiszben várta híveit. Az ünnep első napján a lányok számára is külön istentisztelet volt, amelyen ők maguk is szerephez jutottak. Az ünnepi énekeket, melyeket Grünwald Sámuel főkantor tanított be nagy buzgalommal és művészi tudással, a lányok voltak elől. Ünnepi beszédet a leánycsoport vezetője, Guttman Simon dr. tartott, aki a zsidó nő föladatairól beszélt.

— **Halálozások.** A napokban hunyt el Felesuton 80 éves korában Blau Mór iparos, aki az ottani hitközségnek és chevra kadisának hosszú évek során át elnöke s a politikai községnek 45 éven át törvénybírája volt. Becsületessége és jó szíve köztiszteletet szerzett számára, ami végtisztességén is, melyen a község lakossága valláskülönbség nélkül jelent meg, kifejezésre jutott. A megholdogult néhai József főhercegnek 3 évtizeden át és fiának, József Ferenc főhercegnek is udvari szállítója volt.

— **Szijum-ünnepély Tallyán.** Altman Samu másfélévvel ezelőtt, mikor a harcterről hazatért, alapította meg azt az egyesületet, mely az iskola nélkül maradt fiatalabb generációnak a vallásoktatás terén tesz szolgálatokat s az előhaladottabb ifjuság vallásos továbbképzését teszi lehetővé. Sevuoth első napján a talmudoktatás befejezése alkalmából az egyesület ünnepséget rendezett. Az ünnepségen Friedmann Jakabnak, Morgenstern Sámuelnek és Blau Ábrahámnak jutott előadói szerep. Ezután asztalhoz ültek s étkezés közben több szép magyar beszéd hangzott el. Altman Samu elnöki beszámolójában felekezeti szeretetre és összetartásra buzdította az ifjuságot. Beszéltek még Friedmann Jakab, Morgenstern Sámuel, Friedmann Zoltán, Littmann Dezső, Paszternák Sándor és végül Schwarz Ábrahám hitközségi tag.

— **Huszéves találkozó.** Ivanovszky Jakab, a miskolci izraelita polg. fiúiskola tanára, felkéri volt osztálytársait, akikkel 1900-ban Budapesten az orsz. izr. tanítóképző intézetben tettek képesítő vizsgát, hogy címüket és a 20éves találkozóra vonatkozó javaslatokat vele közöljék.

— **Esküvő.** Székely Károly okleveles mérnök, a Zsidó Magyar Főiskolai Hallgatók Orsz. Szövetségének érdemes első elnöke f. évi június hó 8-án tartotta Vajda Klára kisasszonnyal esküvőjét a dohány-utcai templomban. Dr. Hevesi Simon mélyen átértett beszéddel végezte az esküvőt. Az esküvőt megelőző napon a szövetség tisztikara testületileg felkereste a szövetség megalakítása és felvirágoztatása körül kiváló érdemeket szerzett elnököt. A küldöttség vezetője, dr. Trebitsch Jenő ügyvezető elnök meleg és lelkes szavakkal üdvözölte Székelyt és feltehetetlen érdemeit méltatva adta tudlára, hogy a szövetség diszelnökévé választotta meg és nevére 20.000 koronás alapítványt tett szegénysorsu diákok támogatására.

— A békeszerződés aláírása alkalmából a főváros a múlt héten csütörtökön és pénteken tele volt rémhírekkel. A zsidóhitű lakosság ez egyszer okosan és öntudatosan cselekedett. Se kávéházakba, se színházakba, se más szórakozó helyekre nem ment, még az utcákon is alig mutatkozott; következtése az volt, hogy a máskor élénk forgalmu főváros szinte kihaltnak és olyannak látszott, mintha kereskedelmi és üzleti forgalma teljesen elakadt volna. Azokról a tünetlésekről, amelyeket a békeszerződés aláírása alkalmából f. hó 2-án

elkövetni jónak láttak, a rendőrség a következő kommunikét adta ki: «Június 2-án mintegy hatvanan a dunaparti korzóra mentek. A korzón «Le a zsidókkal!» kiabálással haladtak végig, ezzel pánikot idéztek elő. Egy négy-öt főből álló csoport végigment a Hungária-szálló terraszán, ott két vacsorázó vendéget ölmosvégű bottal fejbevertek. Az egyikén vérző sebet ejtettek. A tettesek közül négy egyént a nemzeti hadsereg magasrangú katonatisztjei fogtak el s adták át a rendőrségnek.

A tettesek ellen a bünvádi eljárás folyamatban van.

A kormány ezek után erélyes lépésre határozta el magát. Felújította a statáriumról szóló rendeletét.

Statárium, tehát halálbüntetés alá esnek olyan csoportosulások is, amelyeknek célja valamely osztályt, nemzetiséget vagy felekezeti fegyveresen megtámadni. Fegyver pedig minden eszköz, amely ember agyonverésére alkalmas.

Dr. Bánóczy József 1878-ban elnyerte a Magyar Tudományos Akadémia 100 arany pályadíját, «Révay Miklós élete és munkái» c. nagy művéért.

*

A zsidó gimnázium kérdését először az Egyenlőség penditelle meg 1884. augusztus 31-iki számában.

*

A miskolci Chevra Kadisa alapítási éve: 1768. február 19-ike.

*

A dohány-utcai főtemplomban 1887-ben honosították meg a magyar egyházi énekeket, melyekhez Kiss József írta a kölleményeket, zenéjét Friedmann főkantor szerzelte.

Csillagok.

Az utcaszélen ballagok,
az égről néznek angyalok,
Kezükben apró lámpa lobban,
és olvasok a csillagokban,
hol sorsok útja, szenvedése
tüzes betűkkel van bevésve,
az Isten nékem így üzen
betűkkel csillagos tűzön.

Ott rejti messzi végtelen
a titkot: sorsom, életem,
mi vár rám itt e bús csapáson
ahol sátánokkal csatázom,
szédítő, kormos, barna füstbe
és rózsza helyett jut a túske,
hol nem becéz virág, csodás,
és minden szó káromkodás.

Az ég nyitott könyv és mutat
sáros és fárasztó utat,
kiáltja nagy tragédiámat,
hogy útitársam béna bánat.
Mosolyt szeretnék adni folyton
és mindig csak a könnyem ontom
mert megsebzik a lelkemet
hangos és durva emberek.

Az utcaszélen baliagok,
az égről néznek angyalok.
Jó volna mindig csak kacagni
szeretni és halk csókot adni
és megölelni minden embert,
aki megrügött, aki megvert,
hisz holnap úgyis meghalok,
már várnak fönt az angyalok...

Bródy László.

NAPTÁR.

Vasárnap, június 13., sziván 27., hétfő 28., kedd 29., szerda 30., csütörtök támuiz hó 1., péntek 2., szombat 3. — Heti szidra: Korách (M. IV. 16—18 f.) Háftoro: Vájómer S'muel (Sám. I. 11f. 14 v. — 12 f. 1—12 v.). Szomlat: bejovetele: 8 ó. 40 p. Kimenetele: 9 ó. 20 p. — III. Perek.

Közgazdaság.

A Wiener Bank-Verein igazgatótanácsa az igazgatóság elé terjesztette az 1919. évi mérleget, mely az előző évi nyereség-elővitellel K 142,103.895.24 (előző évben K 61,483.502.53) bruttó nyereség mellett K 43,861.438.89 (előző évben K 13,067,746.87) tiszta nyereséget tüntet fel. Az igazgatótanács elhatározta, hogy a f. é. június 28-ára egybehivandó közgyűlésnek javasolni fogja, hogy a tartalékalapnak rendes és rendkívüli javadalmazására összesen K 13,344,024.70 (előző évben K 246.555.02), az alkalmazottak nyugdíjalapja javára K 10,000.000.— (előző évben K 2,400.000.—) fordítsák, osztalék fejében részvényenkint K 34.— = 8 1/2% (előző évben K 20.— = 5% fizettség és K 3,810.678.63 új számlára elővitessék. Végül a közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az alaptőke 180,000.000 koronáról 300,000.000 koronára emeltessék.

**A pesti izraelita hitközség előjárósága által
egyedül 722-nak elismert
szalámi és füstölt húss gyártmányok csak a
Budapesti Szalámi és Hentesárugyár-ban
Budapest, VII., Dob-utca 18. Telefon: József 34-10.
szerezhetők be. Szállítás vidékre is.**

PÁLYÁZATOK.

A „Chinuch Neorim“-egylet pályázatot hirdet előmádkozói állásra. Kellemes, szép hangú, kitűnő balkóré és határozottan jó jellemű jiré somájinak kell lenni a pályázónak. Jelentkezhetik naponként 7—8 óra között az egylet helyiségében: VII., Kertész-utca 37. Budapest, 1920 június havában. Az előjáróság.

A gyöngyösi st.-quo izr. hitközség előjárósága főkantori állásra pályázatot hirdet. Csakis zeneileg kitűnően képzett, szép hangú, modern és ó-stilusu előadásra egyaránt képes erők pályázzanak. További feltétel az is, hogy a pályázó magyar honos és legfeljebb 35 éves legyen. A megválasztottnak a szokásos főkantori funkciókon kívül az énekkar tanítása és vezetése is kötelességé lesz. Javadalmazás megállapodás szerint. A kort, képesítést, előéletet, családi állapotot és eddigi működést feltüntető okmányokkal felszerelt pályázati kérvények f. évi június hó 30-ig nyújthatók be alulírott előjáróságnál. Utiköltséget csak a meghívottnak térítünk meg, Gyöngyösön, 1920 május hó 31-én. Az előjáróság nevében: Ruzs Jakab s. k., elnök, dr. Illés s. k. titkár.

A mezőkövesdi aut. orth. izr. hitközség pályázatot hirdet egy második metszői állásra, amely mielőbb betöltendő volna. Pályázóinak oly magyar honos egyének, kik elismert három orth. rabbitól kabalah-val rendelkeznek. Fizetési összeg meg egyezés szerint lesz. Pályázók ajánlatukat alulírott hitk. elnök-höz intézzék. Utazási költsége csak a meghívottnak térítetik meg. Mezőkövesd, 1920 május 28. Baumfeld Ferenc s. k., hitk. elnök, Haas Jenő s. k., hitk. jegyző.

A fiumei izr. hitközségnél a másodkantori állás betöltendő. A pályázótól megkivántatik, hogy sóchet ubódek ve-kauré bál tefilo esetleg móhel és bál tokéa legyen. A megválasztottnak kötelessége lesz, az elemi iskolákban a hitoktatás egy részét, valamint a hitk. irodában segédmunkálatokat teljesíteni. Ugyancsak e hitközségnél egy sámesz, liberer és pénzbeszedői állás is betöltendő. Képesítést, életkort, családi állapotot, eddigi működést és fizetési igényeket feltüntető, okmánymásolatokkal felszerelt kérvények alulírottához mihamarább terjesztendők be. Olaszul vagy horvátul értők előnyben részesülnek. Mindkét állás azonnal elfoglalható. Utiköltség a meghívottnak felerészben, a megválasztottnak egészben térítetik meg. Fiume, 1920 május 12. Dr. Friedmann Dávid, hitk. elnök.

A marcalii izr. hitközség egy kantori állás betöltésére pályázatot hirdet. Pályázótól megkivántatik, hogy magyar honos, erkölcsi és politikai tekintetben kifogástalan előéletű legyen, kellemes hangú, az összes istentiszteleken előmádkozzék és a metszést is végezze. Fizetési feltételek: 2000 korona törzsfizetés, 5600 korona rendkívüli drágasági segély, természetbeni lakás és egyéb mellékjövedelmek. Az állás legkésőbb augusztus hóban foglalandó el. Csakis meghívott utiköltségre térítetik meg. Marcali, 1920 május 3. Drucker Mihály, hitk. elnök, Gábor Ignác, hitk. jegyző.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Okleveles tanító vakációra jobb zsidó családhoz ajánlkozik. Megkeresések „25 éves“ jeligére a hird. osztályhoz.

Megismerkednék komoly célból korrekt uriemberrel. Csinos urileány vagyok. „Anonymek mellőzve“ jeligére a hirdetési osztályhoz, Kertész-utca 16.

Önállóság céljából benősülnék jobb kereskedőházba. 27 éves izr. papirszakember vagyok, tartalékos tiszt, jelenleg nagy nyomdai vállalat tisztviselője. Nyelvismeretekkel bírok. Csakis föltétlenül komoly megkereséseket „Existencia és boldogság“ jeligére Leopold Cornél-hirdetőirodájába Teréz-körut kérek. Diskréciónál becsületszavammal kezkeskedem. Szakmához nem kötöm magam.

Okleveles nevelőnő (gyermekkertésznő) magyar német esetleg zongoraismerettel, ki háztartásban segédkezik, 2 gyermek mellé ellátással és fizetéssel felvétetik. Ponger, Budapest Budafoki-ut 35.

Kóser ételzsir. Elsőrendű, kilója 140 korona. Budapest. szalámigyár, VII., Dob-utca 18.

Poloskairtást,

lakástisztítást, festést, tapétázást szakszerűen végez a VACUUM és SULFID VÁL-LALAT R.-T. Budapest, VI., Dálnok-utca 11. Telefon: 4-91.

Grät és Stiff teher- és luxus-automobilokat

szállít vezérképvisellete

HIRSCH HUGÓ, BUDAPEST

VI., Liszt Ferenc-tér 3. Telefon 149-62.

Mindenemü autó-kellékek es alkat-részek raktáron.

Törv. védve.

„FOTÓ“

fényképészeti szaküzlet

Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 80.

Eladás nagyban és kicsinyben

ZSÁKOK erőpapírfonálbó.

gabona, liszt, korpá, cukor és **FALUDI ÉS ELEK** minden egyéb termény részére, Budapest, V., Nagykorona-u. 22. **PAPIRSPÁRGA, ZSÁKZSINEG.** Telefonszám: 82-37 és 175-80. Sürgőnyclm; „SEGEL“.

Fájós lábakra készít cipőket

GERŐ ADOLF FIA Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

Patkány-, egér- **Rafin Laboratorium** Bpest, Rottenbiller-u. 30.

Irtó-bacillus: **Rafin** legbiztosabb irtószer. ◀ Prospektus ingyen! ▶

Péntek esti gyújtáshoz legjobb

és legolcsóbb a

65-ös „SPECIELLA“ gyertya.

Legolcsóbb napi árban szállítja postán és vasuton utánvét mellett **VIDOR LAJOS** vegyészeti gyára, Budapest, V., Csanády-utca 18. sz **ÜGYNÖKÖK ÉS UTAZÓK FELVÉTERNEK.**

Bélyegválasztékot megbízható gyűjtőknek küld

PÁTKAI JENŐ bélyegáruháza Budapest, VII., Rákóczi-ut 14.

Bélyeggyűjtemények és régi levelezések vétele a legmagasabb árban. — Uj árjegyzék 2 korona bélyeg beküldése ellenében.

Brilliánsokat, aranyat, gyöngyöket, ezüstöt, régiségeket magas napi árban vesz **Schwarz** ékszerüzlete, Bpest, IV., Muzeum-körut 21.

כשר KÓKUSZZSÍR

Tisztelendő **Schreiber Jakab S.** pesti

orth. hitközségi rabbi felügyelete mellett

kapható nagyban és kicsinyben

STROBENTZ ÉS ORTH-nál

VII., Király-utca 43-45. Telefon: József 128-26.